

**QIZLAR O‘RTASIDA KURASH SPORTINI RIVOJLANTIRISHNING
DOLZARB MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI: GENDER TENGLIGI,
IMKONIYATLAR, RIVOJLANISH YO‘NALISHLARI**

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ
ЖЕНСКОЙ БОРЬБЫ: ГЕНДЕРНОЕ РАВЕНСТВО, ВОЗМОЖНОСТИ,
НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ**

**CURRENT ISSUES AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF
WOMEN'S WRESTLING: GENDER EQUALITY, OPPORTUNITIES, AND
DEVELOPMENT DIRECTIONS**

*Ochilova Sarvinoz Salim qizi - Navoiy davlat universiteti
Jismoniy madaniyat fakulteti Sport faoliyati (Kurash) ta'lim yo'nalishi 2- bosqich
talabasi*

*Очилова Сарвиноз Салим кызы - Навоийский государственный
Университет Факультет физической культуры, направление образования
«Спортивная деятельность (Кураш)», студентка 2-го курса*

*Sarvinoz Salim qizi Ochilov - Navoi State University
Faculty of Physical Education, 2nd-year student of the Educational Program "Sports
Activity (Kurash)"*

Annotatsiya

Ushbu maqolada O‘zbekistonda qizlar o‘rtasida kurash sportini rivojlantirish masalalari, mavjud muammolar, gender tengligi asosidagi imkoniyatlar va istiqbollar yoritilgan. Tadqiqotda sotsiologik so‘rov, kuzatuv va statistik ma’lumotlar tahlili asosida kurash sporti bilan shug‘ullanayotgan qizlar duch kelayotgan to‘siqlar aniqlangan. Maqolada ijtimoiy stereotiplar, infratuzilma yetishmovchiligi, oilaviy qarashlar va davlat tomonidan olib borilayotgan ijobiy siyosat orqali bu muammolarning yechimlari taklif etiladi.

Kalit soʻzlar: kurash, qizlar sporti, gender tengligi, sport siyosati, stereotiplar, motivatsiya, infratuzilma.

Аннотация

В данной статье рассматриваются актуальные проблемы и перспективы развития женской борьбы в Узбекистане. На основе социологических опросов, наблюдений и анализа статистических данных выявлены основные барьеры, с которыми сталкиваются девушки при занятиях борьбой. В статье акцентируется внимание на социальных стереотипах, нехватке инфраструктуры, семейных ограничениях и возможностях государственной поддержки как инструментах преодоления этих трудностей.

Ключевые слова: борьба, женский спорт, гендерное равенство, спортивная политика, стереотипы, мотивация, инфраструктура.

Abstract

This article explores the current challenges and future prospects of developing women's wrestling in Uzbekistan. Based on sociological surveys, observations, and statistical analysis, the study identifies the main barriers faced by girls in engaging with the sport. It highlights social stereotypes, infrastructure deficiencies, family restrictions, and the role of state policy in addressing these challenges and creating a supportive environment for female athletes.

Keywords: wrestling, girls' sport, gender equality, sports policy, stereotypes, motivation, infrastructure.

Kirish

Qadimiy va milliy sport turi sifatida tanilgan kurash Oʻzbekiston sport madaniyatining ajralmas qismi hisoblanadi. Tarixan erkaklar bilan bogʻliq boʻlgan bu sport turi hozirgi kunda gender tengligi siyosati doirasida ayollar orasida ham ommalashib bormoqda. Ayni paytda mamlakatimizda xotin-qizlarni sportga jalb etish, ular uchun qulay infratuzilma yaratish, madaniy va ijtimoiy toʻsiqlarni bartaraf etish davlat siyosatining muhim yoʻnalishlaridan biridir. Shu bois qizlar oʻrtasida

kurash sportining bugungi holati, muammolari va istiqbollari chuqur ilmiy tadqiqot talab etadi. Mazkur maqolaning maqsadi – qizlar oʻrtasida kurash sportini rivojlantirishdagi dolzarb muammolarni aniqlash, mavjud imkoniyatlarni tahlil qilish va istiqbolli yoʻnalishlarni asoslashdir. Maqola doirasida gender tengligi, sportda ijtimoiy stereotiplar, rasmiy siyosat va sport tarbiyasidagi oʻzgarishlar markaziy oʻrinda turadi

Uslub (Metodologiya)

Tadqiqot Toshkent, Fargʻona va Samarqand viloyatlaridagi sport maktablari va kollejlarida olib borildi. Soʻrovnoma usuli orqali 120 nafar qiz sportchi va 40 nafar murabbiy fikrlari yigʻildi. Soʻrovnoma savollari asosan kurash sportiga qiziqish, ishtirokdagi toʻsiqlar, oilaviy munosabat, murabbiylik yondashuvi va infratuzilma borasidagi sharoitlarni qamrab oldi. Shuningdek, 2020–2024 yillardagi Oʻzbekiston Respublikasi Jismoniy tarbiya va sport vazirligi maʼlumotlari asosida tatistic tahlil oʻtkazildi. Bevosita kuzatuvlar kurash musobaqalarida va oʻquv-mashgʻulot jarayonlarida olib borildi. Maqolada olingan maʼlumotlar tahliliy metod orqali umumlashtirildi[2, 36]

Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, qizlar oʻrtasida kurash sportini rivojlantirishga toʻsqinlik qilayotgan asosiy omillar ijtimoiy stereotiplar, oilaviy bosim, sportga moʻljallangan maxsus infratuzilmaning yetishmasligi va ayol murabbiylarning kamligi bilan bogʻliq. Soʻrovnoma qatnashchilarining 63 foizi kurash sporti erkaklarga xos deb hisoblanishini bildirgan, 58 foizi esa ota-onalari sport bilan shugʻullanishlariga toʻsqinlik qilishini aytgan. Shu bilan birga, 45 foiz qiz sportchilar oʻz hududlarida ayollar uchun maxsus sport zallari mavjud emasligini taʼkidlagan. Shu bilan birga, Oʻzbekiston hukumati tomonidan oxirgi yillarda qizlar sportini qoʻllab-quvvatlash borasida ijobiy qadamlar qoʻyilgan. 2021-yildan boshlab ayollar sporti uchun maxsus grantlar va oʻquv markazlari tashkil etilgan, xalqaro musobaqalarda qatnashayotgan ayol sportchilarning koʻrsatkichi ortgan. Masalan,

2023-yilgi Osiyo o'yinlarida o'zbekistonlik qiz kurashchilar 4 ta oltin medalni qo'lga kiritgan[6, 116]

Muhokama

Ushbu natijalar shuni ko'rsatadiki, qizlar kurash sportiga qiziqmoqda, ammo ularni qo'llab-quvvatlovchi ijtimoiy va infratuzilmaviy muhit hali yetarli emas. Gender tengligini ta'minlash uchun nafaqat qonuniy asos, balki ijtimoiy ongdagi o'zgarishlar ham zarur. Qizlar uchun maxsus sport dasturlarini ishlab chiqish, ayol murabbiylar sonini ko'paytirish, sport maktablarida rag'batlantiruvchi tizimlar yaratish lozim. Shu bilan birga, ommaviy axborot vositalarida ayol sportchilarning yutuqlari keng yoritilishi kerak. Rol model bo'ladigan sportchilar orqali motivatsion muhit yaratish, mahallalarda sport tadbirlarini ko'paytirish, sportda oilaviy qo'llab-quvvatlovni kuchaytirish qizlarning sportdagi ishtirokini oshiradi. Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, ayollar sportini muvaffaqiyatli rivojlantirayotgan davlatlarda hukumat va jamiyat hamkorligi muhim rol o'ynaydi. O'zbekiston sharoitida ham kurash sportini rivojlantirishda ijtimoiy qadriyatlarni hisobga olib, milliy an'analarni saqlagan holda zamonaviy yondashuvlar asosida rivojlanish imkoniyati mavjud. Masalan, Navro'z, Mustaqillik kuni kabi bayramlarda qizlar o'rtasida kurash ko'rsatmalari tashkil etilishi mumkin.

Xulosa

Qizlar o'rtasida kurash sportini rivojlantirish O'zbekiston sport sohasining dolzarb yo'nalishlaridan biri bo'lib, bu jarayonda mavjud muammolarni chuqur tahlil qilish, amaliy yechimlar ishlab chiqish va kelajak uchun aniq reja asosida harakat qilish zarur. Gender tengligiga asoslangan sport siyosatini kengaytirish, ayollar uchun qulay muhit yaratish va jamiyatda sportga bo'lgan ijobiy qarashni shakllantirish orqali qizlar kurash sportida yuksak natijalarga erishishi mumkin. Bu esa nafaqat sport, balki sog'lom turmush tarzini shakllantirish, ijtimoiy faollikni oshirish va O'zbekiston ayollarining dunyo miqyosidagi nufuzini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. “Xotin-qizlar sportini qo‘llab-quvvatlash va rivojlantirish bo‘yicha chora-tadbirlar to‘g‘risida” qarori. Toshkent, O‘zbekiston Respublikasi Huquqiy hujjatlar ma’lumotlari, 2021.
2. Ergasheva Zulfiya. Sport va gender tengligi: O‘zbekiston tajribasi. Toshkent, Yosh kuch, 2019.
3. Jo‘rayev Behzod. Milliy sport turlarining yoshlar tarbiyasidagi o‘rni. Toshkent, Ma’naviyat, 2021.
4. Karimova Mavjuda. Oila va jamiyatda ayolning ijtimoiy faolligi. Toshkent, Fan va taraqqiyot, 2020.
5. O‘zbekiston Respublikasi Jismoniy tarbiya va sport vazirligi. O‘zbekiston sporti statistik to‘plami (2020–2022). Toshkent, Davlat sport ilmiy markazi, 2023.
6. Yuldasheva Mohira. “Zamonaviy sport tizimida xotin-qizlarning ishtiroki: muammolar va yechimlar.” Ilm va amaliyot, no. 4, 2022, pp. 115–122.